

ВІДГУК

опонента, доктора педагогічних наук, професора **Горбатюка Романа Михайловича** про дисертацію **Козубської Світлани Володимирівни** «Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери у закладах фахової передвищої освіти», на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

1. Актуальність теми дослідження та зв'язок із відповідними програмами, планами, темами.

Зростання мобільності населення та інтенсифікація міжнародного співробітництва змушують модифікувати підхід до викладання іноземної мови з метою забезпечення її функціонування в багатомовному та мультикультурному просторі. Глобалізаційні процеси, що здійснюють вплив на розвиток ІТ-галузі, започаткування транскордонної співпраці і міжнародних компаній, використання потенціалу аутсорсингу та віддаленої роботи вимагає ґрунтовної іншомовної підготовки професіоналів в ІТ-сфері. Специфіка професійної підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів ІТ-сфери у закладах фахової передвищої освіти набула нової спрямованості, а її кінцевий результат визначається не лише високим показником володіння фаховими знаннями, але й рівнем сформованості іншомовної комунікативної компетентності випускників.

Актуальність проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери у закладах фахової передвищої освіти, спрямованість на її удосконалення обґрунтовують потребу у дослідженні цього феномену, а також аргументують доцільність визначення, теоретичного обґрунтування та експериментальної перевірки ефективності педагогічних умов у підготовці таких фахівців. Власне, на розв'язання цього наукового завдання й спрямоване дисертаційне дослідження Світлани Володимирівни Козубської.

Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» «Теоретико-методичні засади особистісного і професійного розвитку сучасного фахівця в умовах інтеграції у міжнародний освітній простір» (№ держреєстрації 0121U113179).

Тему затверджено на засіданні Вченої ради Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (протокол № 3/21 від 18.10.2021 р.).

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації.

Дисертанткою на підставі вивчення наукових джерел та узагальнення емпіричного досвіду виконано аналіз професійної підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів ІТ-сфери у закладах фахової передвищої освіти. З аналізу дисертаційної роботи стає очевидним, що здобувачка дослідила змістову сутність наукових дефініцій «фахова передвища освіта», «фаховий коледж», «фаховий молодший бакалавр», «ІТ-фахівець», «іншомовна комунікація ІТ-фахівців». Цінним доробком вважаємо визначення компонентів, уточнення критеріїв, показників і встановлення рівнів сформованості. До найбільш суттєвих наукових результатів відносимо також виявлення, теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку ефективності педагогічних умов формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахових молодших бакалаврів ІТ-сфери. Заслужують на схвалення напрацювання авторки, зокрема, навчальний посібник «Foreign Language for Specific Purposes (English for IT specialists)», доповнений системою сучасних інформаційно-комунікаційних засобів для ефективного засвоєння лексико-термінологічного матеріалу.

3. Нові факти, одержані здобувачкою. У дисертаційній роботі *вперше* науково обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери, підготовка яких здійснюється у системі фахової передвищої освіти (забезпечення професійно-практичного спрямування змісту курсу іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти; забезпечення інтегрованого навчання іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей у фахових коледжах; організація інтерактивного навчання іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти; оптимізація навчально-методичного супроводу навчання іноземної мови майбутніх фахівців ІТ-сфери у фахових коледжах із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій).

Обґрунтовано зміст і структуру іншомовної комунікативної компетентності майбутніх ІТ-фахівців, підготовка яких здійснюється у закладах фахової передвищої освіти, на основі виокремлення мотиваційного, когнітивного, діяльнісного компонентів; означено критерії (мотиваційно-ціннісний, лінгвістично-когнітивний, комунікативно-діяльнісний), показники та рівні (високий, середній, достатній, низький) сформованості іншомовної комунікативної компетентності.

Уточнено зміст ключових категорій дослідження: «фахова передвища освіта», «фаховий коледж», «фаховий молодший бакалавр», «ІТ-фахівець», «іншомовна комунікація ІТ-фахівців».

Удосконалено навчально-методичний супровід для навчання іноземної мови майбутніх фахівців ІТ-сфери у фахових коледжах.

Подальшого розвитку дістали положення про використання потенціалу професійно-практичного спрямування змісту курсу іноземної мови для здобувачів освіти ІТ-спеціальностей, організацію інтегрованого та інтерактивного навчання у курсі іноземної мови в закладах фахової передвищої освіти.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертації та публікацій Світлани Володимирівни Козубської дає підстави для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність викладених здобувачкою результатів. Вивчення джерельної бази (292 найменування, з яких 126 іноземною мовою) забезпечило можливість для всебічного аналізу предмету дослідження та формулювання відповідних висновків. Новизна і вірогідність загальних висновків дисертації забезпечені комплексним аналізом значної кількості джерел; використанням відповідних методологічних підходів до дослідження особливостей формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахових молодших бакалаврів ІТ-сфери та комплексу взаємопов'язаних наукових методів з метою розв'язання визначених завдань і досягнення мети дослідження; ефективним впровадженням матеріалів та результатів дослідження у роботу закладів фахової передвищої освіти України.

Науковий апарат, викладений у вступі, дає можливість цілісно уявити авторське бачення розв'язання досліджуваної проблеми.

Дисертацію підготовлено на належному науковому рівні. Дисертантка володіє теорією проблеми і методами її дослідження. Позитивне враження справляє оформлення роботи, розміщені в ній таблиці, рисунки і додатки, які доповнюють основний зміст дисертаційної роботи та візуалізують ключові положення.

Зміст поданих анотацій відображає зміст дисертації та висвітлює її суттєві аспекти й основні положення.

Рівень апробації результатів дослідження є достатнім і підтверджується участю дисертантки у науково-практичних конференціях різного рівня.

5. Значення одержаних результатів для науки і практики. Ретельний та всебічний аналіз наукової праці Козубської С. В. уможливив виокремлення

найбільш суттєвих наукових результатів, що мають теоретичне і прикладне значення для педагогічної науки і практики.

Теоретичне й практичне значення представлених у дисертації результатів підтверджується аналізом теоретичних основ формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахових молодших бакалаврів ІТ-сфери та практики закладів фахової передвищої освіти, обґрунтуванням компонентної структури іншомовної комунікативної компетентності, розробленням діагностичного інструментарію для виявлення рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахових молодших бакалаврів ІТ-сфери. Практичне значення дослідження полягає в розробці й упровадженні в професійну підготовку майбутніх фахових молодших бакалаврів ІТ-сфери авторського навчального посібника «Іноземна мова професійного спрямування (англійська мова для ІТ-фахівців)», спрямованого на розвиток навичок роботи з професійною літературою та формування іншомовної комунікативної компетентності і вивчення навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» для студентів, які навчаються за ІТ-спеціальностями у закладах фахової передвищої освіти. Посібник містить 5 модулів «Introduction to the Digital Era», «Basics of Computers», «Parts of a Computer», «Common Software», «Types of Network», що охоплюють тексти, тематичні словники, а також лексичні та лексико-граматичні вправи. Запропонована система граматичних завдань допомагає здобувачам освіти швидко й ефективно опанувати необхідний матеріал, сформувати стійкі навички професійного усного та письмового спілкування, а також працювати з англомовними джерелами.

Основні положення і висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані дослідниками у процесі виконання подальших наукових розвідок, спрямованих на удосконалення іншомовної підготовки майбутніх ІТ-фахівців.

Підтвердження достовірності зроблених висновків під час рецензування дисертаційної роботи знаходимо у документах, які підтверджують впровадження результатів дослідження в освітній процес, зокрема Фахового коледжу економіки, права та інформаційних технологій Західноукраїнського національного університету (довідка № 70 від 29.08.2025); Технічного фахового коледжу Луцького національного технічного університету (довідка № 129 від 03.09.2025); Хмельницького політехнічного фахового коледжу Національного університету «Львівська політехніка» (довідка № 199 від 18.09.2025); Фахового коледжу інформаційних технологій Національного університету «Львівська політехніка» (довідка № 394 від 26.09.2025).

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Основні ідеї, матеріали, положення та висновки дисертаційної роботи можуть бути використані з метою виконання подальших наукових розвідок, присвячених вивченню професійної освіти та підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів ІТ-сфери; у процесі розробки навчальних, навчально-методичних посібників, підручників, нових навчальних курсів, методичних рекомендацій щодо використання результатів, викладених на сторінках дисертаційної роботи, в освітній практиці закладів фахової передвищої освіти освіти України.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні, значною мірою забезпечується логічною структурою роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Логіка і послідовність викладу тексту праці відповідає розв'язанню завдань дослідження для досягнення його мети. Логічну структурованість роботи забезпечують висновки й узагальнення.

У першому розділі «Підготовка майбутніх фахівців ІТ-сфери до іншомовної комунікації як науково-педагогічна проблема» виокремлено та обґрунтовано зміст ключових категорій теми дисертаційної роботи, серед них: «фахова передвища освіта», «фаховий коледж», «фаховий молодший бакалавр», «ІТ-фахівець», «іншомовна комунікація ІТ-фахівців».

З'ясовано сутність та структуру іншомовної комунікативної компетентності ІТ-фахівця. Зокрема обґрунтовано доцільність її трактування як якісної характеристики його особистості, що ґрунтується на системі науково-теоретичних знань і практичних умінь у сфері професійно-орієнтованої комунікації засобами іноземної мови, а також стійкої мотивації до її здійснення. Виокремлено компоненти, що органічно пов'язані між собою: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний. Проаналізовано сучасний стан викладання іноземної мови за професійним спрямуванням майбутнім фаховим молодшим бакалаврам з інформаційних систем і технологій, комп'ютерних наук, комп'ютерної інженерії та інженерії програмного забезпечення.

У другому розділі «Науково-методичні засади формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери у закладах фахової передвищої освіти» представлено діагностичний інструментарій, описано критерії, показники та рівні сформованості іншомовної комунікативної компетентності. Визначено й обґрунтовано педагогічні умови: професійно-практичне спрямування змісту курсу іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей

у закладах фахової передвищої освіти; забезпечення інтегрованого навчання іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей у фахових коледжах; організація інтерактивного навчання іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти; оптимізація навчально-методичного супроводу навчання іноземної мови майбутніх фахівців ІТ-сфери у фахових коледжах із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Розроблено навчальний посібник «Foreign Language for Specific Purposes (English for IT specialists)» та комплекс додаткових дидактичних матеріалів із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (Britannica, YouTube, TED Talks, Learningapps, Wordwall, Kahoot, Quizlet та ін.) для навчання іноземної, зокрема англійської, мови здобувачів ІТ-професій спеціальностей 121 Інженерія програмного забезпечення (F2 Інженерія програмного забезпечення), 122 Комп'ютерні науки (F3 Комп'ютерні науки), 123 Комп'ютерна інженерія (F7 Комп'ютерна інженерія), 125 Кібербезпека та захист інформації (F5 Кібербезпека та захист інформації), 126 Інформаційні системи і технології (F6 Інформаційні системи і технології) у закладах фахової передвищої освіти.

У третьому розділі «Організація педагогічного дослідження та інтерпретація експериментальних даних» представлено методику та програму реалізації дослідження, висвітлено специфіку діагностики формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери у закладах фахової передвищої освіти на констатувальному і формувальному етапах педагогічного експерименту та інтерпретацію експериментальних даних. Дослідницько-експериментальну роботу проведено на базі закладів фахової передвищої освіти впродовж 2022-2024 рр., що охоплювала такі взаємопов'язані етапи науково-педагогічного пошуку: підготовчо-організаційний, основний (константувальний та формувальний), завершальний. До експерименту залучено 195 осіб, із них: 8 викладачів фахових коледжів (експертів) та 187 здобувачів освіти – майбутніх фахівців ІТ-сфери.

8. Повнота викладу основних результатів дисертації. Наукові результати та основні положення, висновки та рекомендації достатньо повно викладено у 10 працях здобувачки, з них 6 одноосібні, зокрема: 5 статей у журналах, включених до переліку наукових фахових видань України; 4 публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації на науково-практичних конференціях; 1 – навчальний посібник, що додатково відображає результати науково-педагогічного дослідження.

9. *Дані про відсутність текстових запозичень і порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації).* За результатами перевірки й аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Виявлені текстові збіги (цитування) мають відповідні коректні посилання на всі використані в роботі джерела інформації. Посилання на наукові літературні джерела й нормативно-правові акти оформлені автором роботи належним чином. Запозичення, які є в тексті роботи, не мають ознак плагіату. Робота визнається самостійною.

10. *Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.* Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення одержаних результатів, вважаємо за потрібне висловити певні побажання та зауваження дискусійного характеру:

1. У вступі до дисертаційної роботи здобувачка виокремлює суперечності, що потребують розв'язання. Вважаємо, що слід було б зазначити, чи вдалося авторці їх розв'язати.

2. У підрозділі 1.1 авторка презентує результати аналізу поняттєво-категорійного апарату дослідження. На наше переконання, опрацювавши значний пласт науково-педагогічної літератури, варто було б представити узагальнюючу таблицю, у якій подати поняття, категорії та їхні визначення.

3. Для виокремлення педагогічних умов авторка використала метод експертної оцінки. Проте, як показує досвід, у цьому випадку варто використовувати метод факторного аналізу, оскільки він дозволяє отримати більш точний та обґрунтований результат.

4. На наш погляд, слід було більш повно подати інформацію про організацію експерименту, зокрема його учасників, розподіл по закладах освіти, демографічні дані тощо.

5. Заслуговує на окрему увагу розроблений авторкою навчальний посібник. Вважаємо за доцільне порекомендувати ще й розробку науково-методичних рекомендацій для викладачів англійської мови щодо використання сучасних онлайн-сервісів.

Наголосимо, що висловлені зауваження й побажання загалом не знижують цінність представленого дослідження, його науково-теоретичного й практичного значення.

Висновок. Дисертаційна робота С. В. Козубської на тему «Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери у закладах фахової передвищої освіти» за актуальністю, новизною теоретичних результатів, високим рівнем проведених досліджень відповідає вимогам,

визначеним наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) і затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341).

Дисертація є результатом самостійних досліджень, не містить елементів фальсифікації, компіляції, плагіату та запозичень, що констатує відсутність порушення академічної доброчесності. Використання текстів інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела.

Вважаємо, що Світлана Володимирівна Козубська заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Опонент,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри машинознавства та
транспорту Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Роман ГОРБАТЮК

Підпис: *Горбатюка Р.*
свідчую:
начальник відділу кадрів